

zijn boek over zijn lievelingsdichter, die tegelijk zijn politieke opponent was, Herman Gorter: 'Een heroïsch en tragisch leven'. Van Ravesteyn was een Rotterdammer die zich meer en meer van zijn eigen stad vervreemd voelde, een Nederlander voor wie zijn eigen land steeds onbegrijpelijker werd, een politicus wiens politieke loopbaan op het hoogtepunt werd afgebroken, een geleerde in potentie die zijn wetenschappelijke gaven niet ten volle heeft kunnen ontplooiën, een in de bloei van zijn leven gelovige in de heilsleer van het socialisme, die diep gedesillusioneerd en vervuld van een afgrondelijk pessimisme oud is geworden.

De publicistische activiteit van Dr. W. van Ravesteyn is zeer uitgebreid en uiterst veelzijdig geweest, ofschoon het journalistieke karakter er tegelijk vaak de tijdelijkheids-waarde van moest bepalen. Zijn belangstelling was, zijn leven lang, waarschijnlijk meer Europees en mondiaal dan Nederlands gericht, hoewel hij als een der drie stichters van de Nederlandse communistische partij (in 1909 SDP, in 1918 CPH) tot aan de partijcrisis van het jaar 1925, die de oude leiding ten val bracht, in Nederland, politiek heeft gemaakt. Zijn Utrechtse dissertatie van 1906, de afsluiting van een studie in Leiden en Amsterdam: *Onderzoekingen over de economische en sociale ontwikkeling van Amsterdam gedurende de 16e en het eerste kwart der 17e eeuw*, was, als een op Nederlandse verhoudingen toegepaste les in het historisch materialisme, een oorspronkelijk en knap werkstuk. Helaas moest het veertig jaren duren, tot Van Ravesteyn in *De wording van het communisme in Nederland 1907-1925* (1948) als de geschiedschrijver van zijn eigen politieke levenswerk kon optreden. De drie boekdelen over *Het socialisme aan de(n) vooravond van de(n) wereldoorlog* (1933, 1939, 1960), voortzetting van Quacks bekende 'Socialisten', lieten Nederland buiten beschouwing en hebben in Nederland een zeer geringe weerklank gevonden. Even uniek als moeizaam was, half cultuurkritiek, half literatuurkritiek, zijn hommage aan Gorter: *Herman Gorter – De Dichter van Pan* (1928). De talrijke beschouwingen en kritieken, die Van Ravesteyn in tijdschriften als *De Kroniek* (van P. L. Tak), *De Nieuwe Tijd*, *De Communistische Gids*, *De Socialistische Gids*, *De Stem* en *Critisch Bulletin*, en in vele kranten en weekbladen – *Het Volk*; NRC, *De Groene Amsterdammer*, *De Vrije Katheder*, *Elseviers Weekblad* –, alsmede in het *Rotterdams Jaarboekje* (tussen 1946 en 1959) heeft laten verschijnen, zijn, zoals gezegd, slechts ten dele aan de Nederlandse geschiedenis gewijd, maar kunnen voor de toekomstige biograaf, die deze belangrijke en gecompliceerde persoonlijkheid ten volle verdient, van waarde zijn, als een bijdrage tot de kennis van zijn geest en van de geest van een tijd, die hij op een zo kenmerkende wijze en over een zo uitzonderlijk lange periode in zo vele facetten weerspiegeld en in zo vele tragische wendingen doorleefd en doorleden heeft.

E. M. JANSSEN PERIO

IN MEMORIAM PROF. DR. B. H. M. VLEKKE 1899-1970

Op 3 juli 1970 stierf, onverwacht ook voor hen die van zijn al jaren zwakke gezondheid wisten, Bernhard H. M. Vlekke, tot 1968 buitengewoon hoogleraar in de geschiedenis van de internationale betrekkingen van de nieuwste tijd. Hij overleed, kort na zijn vrouw, in Brabant waarnaar hij op het laatst van zijn leven terugkeerde om de voor zijn astma zo schadelijke lucht van de Randstad te ontsnappen. In Vlekke verliest Nederland een wijs, beminlijk man, strijdbaar en geresigneerd, een geleerde die door de Nederlandse universiteiten onvoldoende is hooggeschat, een levenskunstenaar niet zonder bitterheid.

Vlekke werd in 1899 geboren te Oud en Nieuw Gastel, als zoon van een katholiek in-

dustrieel, die in zijn tijd evenzeer als zijn zoon later tot in het merg non-conformist was, een strijdbaar voorstander van sociale voorzieningen en veranderingen in het in hoge mate nog traditionalistische Zuiden omstreeks de eeuwwisseling. Na het Gymnasium in Den Bosch studeerde Vlekke eerst in Amsterdam Nederlandse letteren, daarna in Nijmegen geschiedenis. Lang voor zijn doctoraal-examen in 1926 was hij reeds werkzaam als leraar in Maastricht. Hij promoveerde in 1933 te Nijmegen op een proefschrift over *Sint Servatius, de eerste Nederlandse Bisschop in historie en legende*. Van 1937 tot 1946 was hij Secretaris van het Nederlands-Historisch Instituut in Rome. Hij ontkwam tijdig naar de Verenigde Staten en was van 1940 tot 1945 gasthoogleraar aan de Harvard Universiteit.

Zijn jaren in Amerika waren wetenschappelijk uitzonderlijk vruchtbaar. Hij schreef o.m. een uitvoerige geschiedenis van de Indische Archipel *Nusantara – A History of the East Indian Archipelago*, later ook in een Nederlandse uitgave verschenen, een voortreffelijke geschiedenis van Nederland *Evolution of the Dutch Nation*, en een kleinere studie over *The Netherlands and the United States*.

Na terugkeer in Nederland werd Vlekke spoedig verbonden aan het Genootschap voor Internationale Zaken, dat hij tal van jaren diende als Secretaris-Generaal en Hoofd-redacteur van de *Internationale Spectator*. In 1953 verscheen zijn grote boek over de internationale politiek, *Tweespalt der Wereldrijken*. Sinds 1951 trad Vlekke op als docent aan de Leidse universiteit, in een rij van functies, o.m. als bijzonder hoogleraar in de actuele internationale staatkunde vanwege het Leidsch Universiteitsfonds, als buitengewoon lector in de diplomatieke geschiedenis, en sinds 1962 als buitengewoon hoogleraar in de internationale betrekkingen van de nieuwste tijd. Vlekke heeft ongetwijfeld gehoopt op een gewoon hoogleraarschap. Dat hij dit nimmer heeft verkregen, toont iets van de kortzichtigheid van de Nederlandse universiteiten ten aanzien van het door Vlekke zo bij uitstek bestreken terrein van de internationale studiën. Vlekke was geen jurist en geen socioloog. Een leerstoel in de geschiedenis is hem nimmer aangeboden. Was hij – zoals velen mompelden – Nijmegen te weinig, anderen te zeer katholiek? Vlekke trad in 1954 een jaar op als Rector van het Institute of Social Studies in Den Haag. Hij was echter te weinig organisator om dit werk blijvend te ambiëren.

Vlekke was een groot docent. Hij bezat een bijzondere, klankrijke stem en een uitnemende voordracht. Hij was voldoende leraar om moeilijke zaken schijnbaar-eenvoudig over te brengen. Hij overvroeg nimmer op tentamens, maar had een hardgrondige hekel aan intellectuele luiheid, ideologische vooringenomenheid en conventionaliteit. Vlekke was een humaan en sceptisch man. Hij was soms eenzaam – waarschijnlijk niet bewust hoe grote indruk hij op anderen placht te maken, niet slechts als geleerde die in het buitenland wellicht meer geëerd werd dan in eigen land, maar ook als mens.

Hij ruste in vrede in het Brabantse land dat hem lief was.

H. DAALDER

ALGEMEEN

Op 27 mei 1970 is op 90-jarige leeftijd overleden de heer LOUIS LÉCONTE. Hij was promotor en eerste hoofdconservator van het Koninklijk Legermuseum te Brussel van 1923 tot 1945 en bleef daarna als technisch raadgever aan de instelling verbonden. L.L. was werkzaam op het gebied der Belgische militaire geschiedenis der achttiende, negentiende en twintigste eeuwen. In 1925 stichtte hij de kring *La Fourragère*, de latere Koninklijke Vereniging der Vrienden van het Legermuseum.

L.V.B.

De onlangs opgerichte *Stichting Unger-Van Brerofonds* stelt zich ten doel: de bevordering van de beoefening der sociaal-economische geschiedenis zowel door verstrekking van reisstipendia aan jeugdige beoefenaars van deze wetenschap en door het verlenen van steun aan publicaties op dit gebied, als anderszins.

Het bestuur van de stichting stelt zich voor toelagen uit te keren ten behoeve van zelfstandige onderzoekingen, die niet reeds uit anderen hoofde worden gesubsidiëerd, alsook ten behoeve van publicatie der resultaten daarvan. Zowel studenten als anderen kunnen voor een toelage in aanmerking komen. Verstrekking van tegemoetkoming in de kosten van academische dissertaties ligt in het algemeen niet in de bedoeling.

Aanvragen kunnen worden gericht aan de secretaris van het bestuur Prof. dr. B. H. Slicher van Bath. Adres: Afdeling agrarische geschiedenis van de Landbouwhogeschool te Wageningen. Stadsbrink 389.

Van de *Acta Historiae Neerlandica*, ed. J. W. SCHULTE NOORDHOLT en D. VAN ARKEL, verscheen deel IV (Leiden, 1970). De opzet van deze reeks is bekend, ook is bekend, dat de verspreiding en de verkoop nog steeds te wensen overlaten. Deel IV heeft overigens een zeer stimulerende inhoud, al zal men in het buitenland door deze zeer verantwoorde keuze toch geen volledig beeld van de Nederlandse en Belgische historische productie kunnen krijgen. De inhoud bestaat uit D. VAN ARKEL, *Clio and Minerva. Social History and Social Science*, zijn inaugurele rede te Leiden; W. BRULEZ, *The Balance of Trade of the 16th Century*, verschenen in de BGN; J. CRAEYBECKX, *The Brabant Revolution. A conservative Revolt in a backward Country?*, verschenen in het TvG; J. F. R. PHILIPS, *Die Agrarstruktur Südlimburgs in der ersten Hälfte des 19. Jahrhunderts im Vergleich zu den angrenzenden deutschen und belgischen Lössgebieten*, een congresvoordracht, gehouden in Spaubeek, maar natuurlijk berustend op 'schrijvers bijdrage aan de *Geschiedenis van de Landbouw in Limburg* (Assen, 1965); H. K. ROESSINGH, *Village and Hamlet in a sandy Region of the Netherlands in the Middle of the 18th Century*, verschenen in A.A.G.-